

KIEROWCA W PRAWIE

poradnik dla kierowców

pasieka
FUNDACJA
ROZWOJU I WSPARCIA

WSTĘP

Każdego dnia miliony kierowców poruszają się po polskich drogach. Choć wielu z nas posiada prawo jazdy od lat, prawo drogowe i przepisy dotyczące ubezpieczeń komunikacyjnych są często traktowane po macoszemu. Celem niniejszego poradnika jest podniesienie świadomości kierowców na temat ich praw i obowiązków. Wiedza ta jest nie tylko kluczem do bezpieczeństwa, ale również narzędziem do obrony w razie konfliktu z towarzystwem ubezpieczeniowym lub innych sytuacji konfliktowych.

Współczesny kierowca musi być nie tylko sprawnym uczestnikiem ruchu drogowego, ale również świadomym obywatelem, który zna swoje prawa i potrafi skutecznie z nich korzystać. Szybko zmieniające się przepisy, zawiłości związane z ubezpieczeniami oraz nieprzewidywalne sytuacje drogowe wymagają przygotowania nie tylko technicznego, ale i prawnego. Ten poradnik powstał z myślą o wszystkich kierowcach — zarówno tych z wieloletnim doświadczeniem, jak i świeżo upieczonych posiadaczach prawa jazdy.

Zebraliśmy w nim praktyczne informacje dotyczące codziennej jazdy, obowiązków ubezpieczeniowych, odpowiedzialności cywilnej, jak również zachowania w razie kolizji czy sporu z ubezpieczycielem. Mamy nadzieję, że lektura tego poradnika pomoże Ci podejmować świadome decyzje na drodze i czuć się bezpieczniej za kierownicą.

PRAWA I OBOWIĄZKI KIEROWCÓW W TERENIE ZABUDOWANYM I NIEZABUDOWANYM

TEREN ZABUDOWANY VS. NIEZABUDOWANY

Teren zabudowany to obszar oznaczony odpowiednimi znakami drogowymi (D-42 „obszar zabudowany”), na którym obowiązują ściślejsze przepisy, zwłaszcza dotyczące prędkości i pierwszeństwa dla pieszych. Poza terenem zabudowanym (D-43 „koniec obszaru zabudowanego”) kierowcy mogą poruszać się szybciej, ale muszą zachowywać ostrożność wobec zmiennych warunków i mniejszej liczby zabezpieczeń (np. oświetlenia).

D-42

D-43

OGRODICZENIA PRĘDKOŚCI

- Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów na obszarze zabudowanym wynosi 50 km/h (B-33 „ograniczenie prędkości”).

B-33

- Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów w strefie zamieszkania wynosi 20 km/h (D-40 „strefa zamieszkania”; D-41 „koniec strefy zamieszkania”).

D-40

D-41

PRĘDKOŚĆ DOPUSZCZALNA POZA OBSZAREM ZABUDOWANYM

samochodu osobowego, motocykla lub samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t

- na autostradzie - 140 km/h (D-9 „autostrada”; D-10 „koniec autostrady”).

D-9

D-10

- na drodze ekspresowej dwujezdniowej - 120 km/h; na drodze ekspresowej jednojezdniowej oraz na drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu - 100 km/h (D-7 „droga ekspresowa”; D-8 „koniec drogi ekspresowej”).

D-7

D-8

- na pozostałych drogach - 90 km/h

zespołu pojazdów lub pojazdu niewymienionego w art. 20 ust. 3 pkt 1

- na autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu - 80 km/h
- na pozostałych drogach - 70 km/h

- Dopuszczalna prędkość autobusu spełniającego dodatkowe warunki techniczne określone w przepisach, o których mowa w art. 66 ust. 5, na autostradzie i drodze ekspresowej wynosi 100 km/h.

PRĘDKOŚĆ DOPUSZCZALNA NIEKTÓRYCH POJAZDÓW, Z ZASTRZEŻENIEM UST. 2, WYNOŚI:

- ciągnika rolniczego (również z przyczepą) - 30 km/h;
- pojazdu z urządzeniem wystającym do przodu więcej niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego - 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza obszarem zabudowanym;
- motocykla (również z przyczepą), czterokołowca i motoroweru, którymi przewozi się dziecko w wieku do 7 lat - 40 km/h;
- hulajnogi elektrycznej i urządzenia transportu osobistego - 20 km/h.

ORGAN ZARZĄDZAJĄCY RUCHEM NA DROGACH MOŻE ZMNIEJSZYĆ LUB ZWIĘKSZYĆ, ZA POMOCĄ ZNAKÓW DROGOWYCH, PRĘDKOŚĆ DOPUSZCZALNĄ POJAZDÓW OBOWIĄZUJĄCĄ NA OBSZARZE ZABUDOWANYM.

Prędkość dopuszczalna, o której mowa w ust. 1, może być:

- zmniejszona - jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają;
- zwiększona - jeżeli warunki ruchu na drodze lub jej odcinku zapewniają zachowanie bezpieczeństwa ruchu.

Organ zarządzający ruchem na drogach może zmniejszyć, za pomocą znaków drogowych, prędkość dopuszczalną pojazdów obowiązującą poza obszarem zabudowanym, jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają.

UBEZPIECZENIE OC – OBOWIĄZEK I ZASADY

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych to jedno z podstawowych i obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce. Jego głównym celem jest ochrona finansowa osób poszkodowanych w wypadkach drogowych spowodowanych przez właściciela lub kierowcę danego pojazdu. W praktyce oznacza to, że jeśli spowodujesz kolizję lub wypadek, to z Twojej polisy OC pokrywane są koszty szkód osobowych i majątkowych wyrządzonych innym uczestnikom ruchu.

KTO MUSI MIEĆ OC?

Zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych w Polsce każdy właściciel pojazdu mechanicznego (m.in. samochodu osobowego, motocykla, skutera, samochodu ciężarowego, autobusu) ma ustawowy obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia OC. Wynika to z przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych. Obowiązek ten powstaje najpóźniej w dniu rejestracji pojazdu i trwa przez cały okres jego posiadania – nawet jeśli pojazd nie jest użytkowany.

CO OBEJMUJE UBEZPIECZENIE OC?

Ubezpieczenie OC pokrywa szkody:

- osobowe (np. leczenie, rehabilitacja, renta, zadośćuczynienie),
- majątkowe (np. naprawa samochodu, zniszczona infrastruktura, uszkodzone mienie osób trzecich).

Warto zaznaczyć, że OC nie obejmuje szkód własnych sprawcy – w takim przypadku konieczne jest dodatkowe ubezpieczenie, np. autocasco (AC).

JAKIE SĄ KONSEWENCJE BRAKU UBEZPIECZENIA OC?

Brak ważnego OC wiąże się z poważnymi konsekwencjami finansowymi. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (UFG) ma prawo nałożyć karę na właściciela nieubezpieczonego pojazdu – wysokość kary zależy od rodzaju pojazdu i liczby dni bez ochrony. Wysokość kary zależy od:

- rodzaju pojazdu (np. samochód osobowy, ciężarowy, motocykl),
- okresu przerwy w ubezpieczeniu,
- minimalnego wynagrodzenia w danym roku.

Co więcej, w razie spowodowania wypadku pojazdem bez ważnego OC, sprawca musi z własnej kieszeni pokryć całość kosztów szkód, co może oznaczać dziesiątki, a nawet setki tysięcy złotych.

NA CO WARTO ZWRÓCIĆ UWAGĘ PRZY WYBORZE OC?

Choć zakres OC jest regulowany ustawowo i identyczny u każdego ubezpieczyciela, warto zwrócić uwagę na:

- cenę – polisa OC może różnić się nawet o kilkaset złotych w zależności od towarzystwa,
- dodatki – niektóre firmy oferują darmowe dodatki (np. assistance, holowanie, zieloną kartę),
- warunki obsługi szkody – opinie klientów o likwidacji szkód w danym towarzystwie mogą być pomocne.

ZMIANA WŁAŚCICIELA A OC

W przypadku sprzedaży pojazdu:

- Polisa OC przechodzi na nowego właściciela.
- Nowy właściciel może korzystać z dotychczasowego ubezpieczenia do końca jego ważności lub zawrzeć własną umowę.
- Ubezpieczyciel może rekalkulować składkę po zmianie właściciela.

REGRES UBEZPIECZENIOWY – KIEDY UBEZPIECZYCIEL MOŻE ŻĄDAĆ ZWROTU WYPŁACONEGO ODSZKODOWANIA

Większość kierowców wie, że ubezpieczenie OC chroni ich przed koniecznością pokrywania szkód wyrządzonych innym uczestnikom ruchu drogowego. Jednak mało kto zdaje sobie sprawę, że w pewnych sytuacjach ubezpieczyciel może zażądać od sprawcy zwrotu wypłaconego odszkodowania – jest to tzw. regres ubezpieczeniowy.

CZYM JEST REGRES UBEZPIECZENIOWY?

Regres ubezpieczeniowy to prawo zakładu ubezpieczeń do odzyskania od sprawcy szkody (najczęściej kierowcy) pieniędzy, które wypłacił poszkodowanym w ramach polisy OC. Choć normalnie to ubezpieczyciel przejmuje na siebie finansową odpowiedzialność, w pewnych sytuacjach może „cofnąć” swoją ochronę.

KIEDY MOŻE DOJŚĆ DO REGRESU?

Zgodnie z ustawą o ubezpieczeniach obowiązkowych (art. 43), regres ubezpieczeniowy może być zastosowany w następujących przypadkach:

- **Brak uprawnień do kierowania pojazdem**

Jeśli sprawca prowadził pojazd bez ważnego prawa jazdy, ubezpieczyciel może dochodzić zwrotu wypłaconego odszkodowania.

- **Prowadzenie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających**

To jedna z najczęstszych przyczyn regresu. Nawet niewielkie stężenie alkoholu we krwi może skutkować utratą ochrony.

- **Ucieczka z miejsca zdarzenia**

Kierowca, który zbiegł z miejsca wypadku (np. nie udzielił pomocy poszkodowanym lub nie poczekał na policję), naraża się na regres

- **Szkoda wyrządzona umyślnie**

Jeśli kierowca celowo doprowadził do szkody, np. z zemsty lub chęci uszkodzenia cudzego mienia, OC nie chroni przed odpowiedzialnością finansową.

- **Użytkowanie pojazdu niezgodnie z jego przeznaczeniem**

Przykładowo, jeśli samochód osobowy był używany jako pojazd rajdowy bez odpowiednich modyfikacji i zezwoleń.

- **Kradzież pojazdu**

Jeśli ktoś ukradł pojazd i spowodował nim wypadek, a właściciel nie dochował należytej staranności (np. zostawił kluczyki w stacyjce), ubezpieczyciel może zażądać regresu od właściciela.

JAKIE MOGĄ BYĆ KONSEKWENCJE REGRESU?

W przypadku regresu, ubezpieczyciel może wystąpić z żądaniem zwrotu całej kwoty odszkodowania – w zależności od szkody może to być kilka, kilkanaście, a nawet kilkaset tysięcy złotych (np. jeśli doszło do szkód osobowych, długotrwałego leczenia czy trwałego kalectwa poszkodowanych).

CZY MOŻNA SIĘ PRZED TYM UCHRONIĆ?

Tak, przede wszystkim poprzez:

- przestrzeganie przepisów ruchu drogowego,
- niewsiadanie za kierownicę po alkoholu lub lekach wpływających na zdolność prowadzenia pojazdu,
- nieużywanie pojazdu w sposób niezgodny z jego przeznaczeniem,
- zachowanie ostrożności przy zabezpieczeniu pojazdu przed kradzieżą,
- niepożyczanie auta osobom bez prawa jazdy.

SPÓR Z TOWARZYSTWEM UBEZPIECZENIOWYM

Choć większość spraw związanych z ubezpieczeniami komunikacyjnymi przebiega sprawnie, czasem zdarza się, że poszkodowany lub ubezpieczony nie zgadza się z decyzją towarzystwa ubezpieczeniowego. Może chodzić o zaniżoną kwotę odszkodowania, odmowę wypłaty lub opóźnienia w likwidacji szkody. W takich sytuacjach warto wiedzieć, jak skutecznie dochodzić swoich praw.

NAJCZĘSTSZE PRZYCZYNY SPORU Z UBEZPIECZYCIELEM

- zaniżona wycena szkody (np. niskie stawki za roboczogodzinę lub części zamienne),
- odmowa wypłaty odszkodowania (np. przez błędną interpretację przepisów),
- opóźnienia w rozpatrzeniu szkody lub wypłacie środków,
- spór o winę w wypadku,
- rozbieżności w interpretacji ogólnych warunków ubezpieczenia (OWU).

WSKAZÓWKI PRAKTYCZNE

- zachowuj kopie wszystkich dokumentów i korespondencji.
- nie podpisuj ugody lub zrzeczenia roszczeń, jeśli nie jesteś pewien swoich praw.
- rozważ skorzystanie z pomocy radcy prawnego lub kancelarii odszkodowawczej (z rozwagą – dokładnie czytaj warunki współpracy).
- upewnij się, czy nie przysługuje Ci dopłata do odszkodowania – wiele firm oferuje darmową analizę kosztorysu.

WYPADEK LUB KOLIZJA – CO ROBIĆ KROK PO KROKU

Uczestnictwo w wypadku lub kolizji drogowej to stresujące doświadczenie – nawet jeśli nikt nie odniósł obrażeń. W takiej sytuacji łatwo o chaos i pomyłki, które mogą później skomplikować sprawę ubezpieczeniową lub prawną. Dlatego warto znać jasne i uporządkowane kroki, które należy podjąć tuż po zdarzeniu.

Krok 1: Zatrzymaj pojazd i zabezpiecz miejsce zdarzenia

- Włącz światła awaryjne.
- Ustaw trójkąt ostrzegawczy (na drodze poza obszarem zabudowanym – min. 30–50 m za pojazdem).
- Jeśli to możliwe, przesunij pojazdy na pobocze lub bezpieczne miejsce – ale tylko w przypadku kolizji, nie wypadku!

Krok 2: Sprawdź, czy są ranni

- Jeśli ktoś ucierpiał (obrażenia ciała, utrata przytomności itp.) – natychmiast wezwij pomoc:
 - 112 – numer alarmowy w całej UE.
- Udziel pierwszej pomocy, jeśli potrafisz i sytuacja tego wymaga.
- Nie opuszczaj miejsca zdarzenia – grożą za to poważne konsekwencje karne.

Krok 3: Zdecyduj – kolizja czy wypadek

- Kolizja – brak ofiar w ludziach, tylko szkody materialne.
- Wypadek – co najmniej jedna osoba odniosła obrażenia ciała lub zmarła.

W przypadku kolizji, nie ma obowiązku wzywania policji, o ile:

- obie strony są zgodne co do winy,
- sprawca nie jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków,
- nie doszło do uszkodzenia mienia publicznego (np. latarni, barier, znaków).

Krok 4: Sporządź oświadczenie o zdarzeniu drogowym

Jeśli nie wzywasz policji:

- Spisz oświadczenie sprawcy kolizji – najlepiej na gotowym formularzu (dostępnym online lub od ubezpieczyciela).
- Zawrzyj w nim:
 - dane uczestników (imię, nazwisko, adres, PESEL, nr prawa jazdy),
 - dane pojazdów (marka, model, nr rejestracyjny, nr VIN),
 - dane ubezpieczyciela i nr polisy OC,
 - dokładny opis zdarzenia (miejsce, okoliczności, uszkodzenia),
 - szkic sytuacyjny i ewentualne zdjęcia,
 - podpisy obu stron.

Krok 5: Wezwij policję, jeśli to konieczne

Zrób to, jeśli:

- są ofiary,
- sprawca zbiegł z miejsca zdarzenia,
- podejrzewasz, że ktoś jest pod wpływem alkoholu,
- uczestnicy nie zgadzają się co do winy,
- doszło do zniszczenia mienia publicznego.

Funkcjonariusze sporządzą notatkę urzędową, która będzie ważnym dokumentem przy zgłoszeniu szkody.

Krok 6: Udokumentuj zdarzenie

- Zrób zdjęcia miejsca wypadku, uszkodzonych pojazdów, śladów hamowania, znaków drogowych i otoczenia.
- Zbierz dane kontaktowe ewentualnych świadków.

Krok 7: Zgłoś szkodę do ubezpieczyciela

- Masz na to zwykle 7 dni (dokładny termin określa OWU – Ogólne Warunki Ubezpieczenia).
- Możesz to zrobić przez:
 - formularz online,
 - telefonicznie na infolinii,
 - w aplikacji mobilnej (jeśli dostępna).

Przygotuj dane z oświadczenia lub notatki policyjnej oraz dokumentację zdjęciową.

JAK ZABEZPIECZYĆ SVOJE PRAWA JAKO KIEROWCA?

Codzienne poruszanie się po drogach niesie ze sobą wiele sytuacji, w których kierowca może zostać niesłusznie obciążony winą, pokrzywdzony lub wprowadzony w błąd przez ubezpieczyciela, policję czy nawet innych uczestników ruchu. Dlatego warto znać swoje prawa i aktywnie je chronić, zamiast działać dopiero wtedy, gdy pojawi się problem.

Poniżej znajdziesz konkretne kroki i zasady, które pomogą Ci zabezpieczyć swoje interesy na drodze i poza nią.

1. ZAWSZE MIEJ AKTUALNE I WYMAGANE DOKUMENTY

- Dowód rejestracyjny lub jego cyfrowy odpowiednik (np. w aplikacji mObywatel),
- ważne ubezpieczenie OC – bez przerwy w ciągłości,
- ważne badanie techniczne pojazdu,
- prawo jazdy – odpowiedniej kategorii.

Brak któregośkolwiek z tych dokumentów może oznaczać mandat, ale też może wpłynąć na Twoją sytuację przy likwidacji szkody.

2. UBEZPIECZAJ SIĘ ŚWIADOMIE

OC to obowiązek, ale warto rozważyć także:

- Autocasco (AC) – chroni Twój pojazd, nawet gdy Ty jesteś sprawcą.
- Assistance – pomoc drogowa w razie awarii lub wypadku.
- NNW – ochrona zdrowia kierowcy i pasażerów.

Porównuj oferty i dokładnie czytaj warunki (OWU).

Pamiętaj: tanie OC nie zawsze oznacza dobrą obsługę w razie szkody.

3. DOKUMENTUJ WSZYSTKO – NA MIEJSCU ZDARZENIA I NIE TYLKO

- Rób zdjęcia nawet przy drobnych kolizjach – uszkodzeń, miejsca zdarzenia, znaków drogowych.
- Jeśli masz wideorejestrator – korzystaj z niego zawsze. Nagranie może rozstrzygnąć spór o winę.
- Sporządzaj oświadczenia na piśmie, nawet gdy druga strona „obiecuje wszystko załatwić później”.

Dowody chronią Twoje prawa, nawet jeśli sprawa trafi do sądu lub ubezpieczyciela.

4. ZNAJ SWOJE PRAWA PRZY KOLIZJI LUB WYPADKU

Masz prawo do:

- odmowy podpisania niekorzystnego oświadczenia,
- wezwania policji, jeśli nie zgadzasz się co do winy,
- wglądu w kosztorys szkody sporządzony przez ubezpieczyciela,
- odwołania się od decyzji ubezpieczyciela lub zgłoszenia reklamacji.

Nie podpisuj niczego pod wpływem stresu – przeczytaj, zapytaj, skonsultuj.

5. NIE DAJ SIĘ ZASKOCZYĆ REGRESOWI

Nawet mając OC, możesz być pociągnięty do odpowiedzialności, jeśli:

- prowadzisz po alkoholu,
- nie masz prawa jazdy,
- uciekasz z miejsca zdarzenia.

Zabezpiecz swoje prawa, nie łamiąc podstawowych przepisów.

6. ZGŁASZAJ SZKODY W TERMINIE

- Zwykle masz 7 dni od zdarzenia (czas określa OWU).
- Szybkie zgłoszenie i komplet dokumentów przyspieszy wypłatę odszkodowania.
- Zapisz numer szkody i nazwisko likwidatora – może się przydać w przyszłości.

7. W RAZIE SPORU – DZIAŁAJ ŚWIADOMIE

- Złóż reklamację, jeśli nie zgadzasz się z decyzją ubezpieczyciela.
- Skorzystaj z pomocy Rzecznika Finansowego lub kancelarii, jeśli sprawa tego wymaga.
- Zbierz wszystkie dokumenty – kosztorysy, zdjęcia, oświadczenia, notatki policyjne.

8. ZNAJ SWOJE PRAWA W KONTAKCIE Z POLICJĄ

Masz prawo:

- do informacji, jakie przepisy złamałeś,
- do odmowy przyjęcia mandatu i złożenia wyjaśnień w sądzie,
- do obecności świadka przy kontroli,
- do uzyskania kopii notatki policyjnej.

WAŻNE !!!

Zabezpieczenie swoich praw jako kierowcy to nie tylko znajomość przepisów, ale przede wszystkim **świadome i aktywne działanie** w sytuacjach spornych lub niejasnych. Dokumentuj, pytaj, analizuj – i pamiętaj, że w razie potrzeby masz narzędzia, by dochodzić swoich roszczeń.

PODSTAWY PRAWNE I PRZYDATNE ŹRÓDŁA

PODSTAWY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK (Dz.U. 2003 nr 124 poz. 1152, z późn. zm.)
2. Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, UFG i PBUK
3. Prawo o ruchu drogowym (Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r.) (Dz.U. 1997 nr 98 poz. 602, z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i Rzeczniku Finansowym (Dz.U. 2015 poz. 1348)
5. Kodeks cywilny (Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r.) (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93, z późn. zm.)
6. Kodeks postępowania cywilnego (Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r.) (Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296, z późn. zm.)
7. Prawo o ruchu drogowym

PRZYDATNE ŹRÓDŁA I INSTYTUCJE

1. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (UFG)
 - www.ufg.pl
2. Rzecznik Finansowy
 - www.rf.gov.pl
3. Serwis ISAP (Internetowy System Aktów Prawnych)
 - isap.sejm.gov.pl